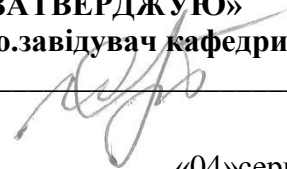

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет математики, природничих наук та технологій
Кафедра природничих наук і методик їх навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о.завідувач кафедри

«04»серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Лабораторні та декоративні тварини

(шифр і назва навчальної дисципліни)
Рівень вищої освіти: _____ Перший (бакалаврський) _____

Галузь знань: _____ 01 Освіта/Педагогіка _____
(шифр, назва галузі)

Спеціальність: _____ 014 Середня освіта _____
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма _____ Середня освіта (Природничі науки) _____
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини, Хімія)
Середня освіта (Хімія, Біологія та здоров'я людини)
(назва)

Форма навчання _____ денна/заочна _____
(денна, заочна,)

Робоча програма навчальної дисципліни **Лабораторні та декоративні тварини**

(назва навчальної дисципліни)

розроблена на основі освітньо-професійної програми

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини, Хімія)

Середня освіта (Хімія, Біологія та здоров'я людини)

Середня освіта (Природничі науки)

(назва ОПП)

навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня першого (бакалаврського) за спеціальністю 014 Середня освіта

(шифр і назва спеціальності)

Розробники: Гулай Віталій Володимирович к.с.-г.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри природничих наук та методик їх навчання _____

Протокол від «4» серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри

_____ (підпис)

Сальник І.В.

_____ (прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Лабораторні та декоративні тварини» для студентів спеціальності 014 Середня освіта за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. – 12 с.

© Гулай В.В., 2022 рік

© ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр і назва)	Нормативна/ за вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	014.06 Середня освіта (Хімія) 014 Середня освіта (Природничі науки) 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини, Хімія) (шифр і назва)	Рік підготовки	
		2-й	-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		3-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –	Освітня програма: Середня освіта (Біологія та здоров'я людини, Хімія) Середня освіта (Хімія, Біологія та здоров'я людини) <u>Середня освіта (Природничі науки)</u> _____ (шифр і назва)	30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		100 год.	140 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
Залік	Залік		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета ознайомлення студентів з різноманітністю лабораторних та декоративних тварин та особливостями їх утримання, формування цілісного сприйняття структури сучасної фауни та вироблення навичок з дослідження й охорони тваринного світу.

Завдання навчити аналізувати та порівнювати особливості утримання різних систематичних груп тварин, виробити навички з утримання, маніпуляцій, проведення зоологічних досліджень, визначень та спостережень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні	фахові
-Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. -Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. -Здатність працювати в команді. -Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. -Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. -Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. -Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	-Здатність використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання з природничих наук, біології при вирішенні професійних завдань при вивченні Всесвіту і природи Землі як планети. -Володіння математичним апаратом природничих наук, біології. -Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності. -Здатність характеризувати досягнення природничих наук та їх ролі у житті суспільства; формування цілісних уявлень про природу, використання природничо-наукової інформації на основі оперування базовими загальними закономірностями природи. -Розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення глобальних проблем, враховуючи позитивний потенціал та ризики використання надбань природничих наук, фізики, хімії, біології, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

Знання

-Демонструє знання та розуміння основ природничих наук, біології та методики організації практики з біології.

-Знає й розуміє математичні методи природничих наук, біології та розділів математики, що є основою вивчення курсів зоології.

-Знає основи безпеки життєдіяльності, безпечного використання обладнання кабінетів біології.

Уміння

-Аналізує природні явища і процеси, оперує базовими закономірностями природи на рівні сформованої природничонаукової компетентності з погляду фундаментальних теорій природничих наук, принципів і знань, а також на основі відповідних математичних методів.

-Володіє методикою проведення сучасного експерименту, здатністю застосовувати всі його види в освітньому процесі з природничих наук, біології. Розв'язує задачі різних рівнів складності шкільного курсу природничих наук, біології.

-Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних та хмарних технологій.

-Самостійно вивчає нові питання природничих наук, біології за різноманітними інформаційними джерелами.

-Дотримується правових норм і законів, нормативноправових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.

Комунікація

-Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні природничих наук, фізики, хімії, біології в школі.

-Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства та екологічної безпеки і шляхи вирішення глобальних проблем людства.

Автономія і відповідальність

Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності

Когнітивні уміння і навички з предметної області

-Знати будову тваринної клітини, анатомічну будову органів тварин різних систематичних груп. Розуміти закономірності розвитку та розмноження тварин. - Аналізувати сучасні дані систематики та таксономії, вдосконалювати навички визначення тварин.

-Здійснювати мікроскопічні дослідження тваринних клітин, тканин та органів з метою встановлення діагностичних ознак, встановлювати зв'язок між будовою, органів та середовищем існування тварин.

-Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення біології.

-Уявлення про шляхи реалізації в умовах реальної дійсності своїх життєвих і професійних програм;

-Знання та володіння методами опису, ідентифікації та класифікації біологічних об'єктів.

-Здатність аналізувати біологічні об'єкти та феномени як природного походження, так і технологічні, з погляду фундаментальних фізичних принципів і знань, а також на основі відповідних математичних методів.

-Здатність розуміти та уміло використовувати теоретичні та практичні методи, які часто використовуються у біології.

Практичні навички з предметної області:

-Уміння виконувати експерименти незалежно, а також описувати, аналізувати та критично оцінювати експериментальні дані.

-Уміння розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів, засвоєних з програми біології та методики її викладання.

-Здатність використовувати відповідне програмне забезпечення (мови програмування, пакети) для проведення біологічних досліджень.

-Здатність описати широке коло живих об'єктів та процесів (як натуральних, так і штучно створених), починаючи від цілісності біосфери (зокрема її еволюцію від моменту виникнення до сьогодні) та закінчуючи процесами, що відбуваються на молекулярному рівні. Ця здатність повинна ґрунтуватися на глибокому знанні та розумінні широкого кола біологічних теорій та тем.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Методи догляду та утримання безхребетних тварин

Тема 1. Утримання членистоногих та культивування найпростіших
Утримання та виведення павуків. Утримання та виведення комах. Культивування інфузорій та амеб. Утримання членистоногих, які використовуються у якості корму.

Змістовий модуль 2. Методи догляду та утримання хребетних тварин

Тема 1. Утримання амфібій та рептилій

Типи тераріумів. Тераріумне устаткування. Види амфібій та рептилій, що утримуються в неволі. Корми для тераріумних мешканців.

Тема 2. Утримання птахів.

Типи кліток для утримання птахів. Устаткування для кліток. Особливості годівлі птахів. Різноманітність птахів, що утримуються в клітках. Розмноження птахів.

Тема 3. Утримання ссавців.

Поняття «віварію». Лабораторні тварини. Особливості утримання лабораторних тварин. Розмноження тварин, що утримуються в лабораторних умовах.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	СРС		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1/Модуль 1. Методи догляду та утримання безхребетних тварин												
Тема 1. Утримання членистоногих та культивування найпростіших	30	6	4			20		1	1			35
Розділ 1/Модуль 2. Методи догляду та утримання хребетних тварин												
Тема 1. Утримання амфібій та рептилій	32	8	4			20		1	1			35

Тема 2. Утримання птахів	44	8	6			30		2	1			35
Тема 3. Утримання ссавців	44	8	6			30		2	1			35
Усього годин	150	30	20			100		6	4			140

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культивування інфузорій та амеб	2
2	Утримання та виведення комах	2
3	Утримання та виведення павуків	2
4	Типи тераріумів. Тераріумне устаткування.	2
5	Види амфібій, що утримуються в неволі.	2
6	Види рептилій, що утримуються в неволі.	2
7	Корми для тераріумних мешканців	2
8	Типи кліток для утримання птахів. Устаткування для кліток.	2
9	Особливості годівлі птахів.	2
10	Різноманітність птахів, що утримуються в клітках	
11	Розмноження птахів	
12	Віварій: види та організація	
13	Лабораторні тварини	
14	Особливості утримання лабораторних тварин	
15	Розмноження тварин, що утримуються в лабораторних умовах	
	Разом	30

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Утримання та культивування найпростіших	2
2	Утримання та культивування членистоногих	2
3	Утримання амфібій	2
4	Утримання рептилій	2
5	Устаткування для утримання птахів	2
6	Різноманітність птахів, що утримуються в неволі	2
7	Особливості годівлі та розведення птахів	2
8	Поняття «віварію»	2

9	Різноманітність лабораторних тварин	2
10	Особливості утримання та розмноження лабораторних тварин	2
	Разом	20

4.3. Теми лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.3.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культивування інфузорій та амеб	6
2	Утримання та виведення комах	8
3	Утримання та виведення павуків	6
4	Типи тераріумів. Тераріумне устаткування.	5
5	Види амфібій, що утримуються в неволі.	5
6	Види рептилій, що утримуються в неволі.	5
7	Корми для тераріумних мешканців	5
8	Типи кліток для утримання птахів. Устаткування для кліток.	6
9	Особливості годівлі птахів.	8
10	Різноманітність птахів, що утримуються в клітках	8
11	Розмноження птахів	8
12	Віварій: види та організація	8
13	Лабораторні тварини	8
14	Особливості утримання лабораторних тварин	8
15	Розмноження тварин, що утримуються в лабораторних умовах	6
	Всього	100

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Лабораторні та декоративні тварини» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проєкти;

- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання				Сума
Модуль 1	Модуль 2 2			
T1	T2	T3	T4	100
25	25	25	25	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Альдертон Д. Энциклопедия аквариумных и прудовых рыбок. Харьков, 2006.- 400 с.
2. Вольцит О.В., Черняховський М.Е. Жизнь животных. Беспозвоночные. М.: АСТ, 1999.- 768 с.
3. Жизнь животных т. I-V. Под ред. проф. Полянского Ю.И. М.: Просвещение, 1987.
4. Западнюк М.П., Западнюк В.И., Захирия Е.А., Западнюк Б.В. Лабораторные животные. Разведение, содержание, использование в эксперименте. К.: Вища школа, 1983.-383с.
5. Кудрявцев С.В. Террариум и его обитатели / С.В. Кудрявцев, В.Е. Фролов, А.В. Королев. – М.: Лесная промышленность, 1991. – 350 с.
6. Лабораторные животные. Разведение, содержание, использование в эксперименте. Западнюк И.П., Западнюк В.И., Захария Е.А., Западнюк В.В. К.: Вища школа, 1983. – 383 с.
7. Лезер З. Экзотические насекомые. М.: Аквариум ЛТД, 2001.- 192 с.
8. Наумов Н.П. Карташев Н.Н. Зоология позвоночных. М.: Высшая школа, 1979.- 333 с.
9. Хикман М., Гай М. Уход за дикими пернатыми и пушными (выхаживание пострадавших птиц и зверей). Изд-во “Лесная промышленность”, 1986. – 87 с.
10. Хофштэттер К.В. Креветки и раки в аквариуме. М.: Аквариум, 2009. – 118 с.

Допоміжна

1. Аверинцев. С.В. Малый практикум по зоологии беспозвочных. М.: Советская наука, 1947.-304 с.
2. Бондаренко Н.В., Глущенко А.Ф. Практикум по общей энтомологии.Л.: Ленинградское отделение Агропромиздат, 1985.-352 с.
3. Воїственський М.А. Птахи. К. Радянська школа, 1984.- 304с.
4. Гуртовой Н.Н., Матвеев Б.С., Дзержинский Ф.Я. Практическая зоотомия позвоночных. Земноводные, Пресмыкающиеся. М.: Высшая школа, 1978.-407с.
5. Иванов А.В., Полянский Ю.И., Стрелков А.А. Большой практикум по зоологии беспозвоночных. (в 3-х томах). М.: Высшая школа, 1981.- Т.1.- 504с.; Т.2.- 543с.; Т.3.- 623с.
6. Калабухов Н.И. Жизнь зоолога. М.: Изд-во московского университета, 1978. – 183 с.
7. Канаев И.И. Абраам Трамбле. Ленинград: «Наука», 1972. (історія вивчення гідр)
8. Козлов М.А. Живые организмы – спутники человека. М.: Просвещение, 1976.- 189 с.

9. Мазурмович Б.Н. Выдающиеся отечественные зоологи. М.: Учпедгиз, 1960.- 420 с.
10. Мазурмович Б.М., Коваль В.П. Зоологія безхребетних. Навчально-польова практика. К.: Вища школа, 1982. – 184с.
11. Ноздрачев А.Д., Поляков Е.Л. Лабораторные животные. Анатомия лягушки. М.: Высшая школа, 1994.-320 с.
12. Райков В.С., Римський-Корсаков М.М. Зоологічні екскурсії. К.: Радянська школа, 1941.- 436 с.
13. Таран М.К. Тварини наших водойм. К.: Радянська школа, 1971.- 135с.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. <http://aqua-blog.com.ua/> - акваріумістика.
2. <http://www.aquafanat.com.ua/> - акваріумістика
3. <http://www.aquaforum.ua/forumdisplay.php?f=341> – тераріумістика
4. www.zyblik.info/obshee/soder.htm - утримання птахів

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноросійському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Примітки:

1. *Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.*
2. *Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.*
3. *Формат бланка – А4 (210×297 мм).*